

дружина завагітніла тощо. На прохання позивача суд може вийти на місце помешкання колишніх подружжя і переконатися, що в них єдина спальня і спальні місця, посуд, холодильник, шафа, де знаходиться одяг обох з подружжя, білизна тощо. Доказом також можуть бути листи, картки, кінозйомки хроніки життя колишніх подружжя; придбання, наприклад, житлового будинку, куди подружжя переїхало разом.

Якщо позовну заяву буде доведено, то суд виносить рішення про визнання розірвання шлюбу фіктивним і одночасно про аналювання постанови державного органу реєстрації актів цивільного стану. Це рішення суду є правовою підставою для аналювання актового запису про розірвання шлюбу та свідоцтва про розірвання шлюбу, що віднесено до компетенції органу РАЦС. Відповідно таке розлучення вважається таким, що не відбулося і не породжує правових наслідків, передбачених законодавством.

Складність доведення фіктивності шлюбу пов'язана з тим, що відсутність наміру створювати сім'ю та набувати прав та обов'язків подружжя, часто ототожнюється сторонами з укладенням шлюбу «з розрахунку». Зауважимо, що судова практика багатьох зарубіжних країн взагалі не визнає фіктивність шлюбу як підставу його недійсності [3, с. 140].

Отже, вивчення природи фіктивності шлюбу як однієї із підстав визнання шлюбу недійсним сприяє правильному уявленню про недійсність шлюбів взагалі. Разом з тим, наявність певних правових неузгодженостей питання визнання шлюбу недійсним у зв'язку з його фіктивністю, свідчить про актуальність подальших досліджень даного питання.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – Ст. 106–108.
2. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар // За заг. ред. С.Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ. – 2008. – 1248 с.
3. Науково-практичний коментар Сімейного Кодексу України // За ред. Ю.С. Червоного. – К.: Істина. – 2003. – 464 с.
4. Сімейне право України // За ред. Мироненко В.П., Пилипенко С.А., підручник. – К.: Правова єдність. – 2008. – 477 с.

Беловалова Н.Ю.

студент,

Науковий керівник: Бурлака О.С.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національна академія внутрішніх справ

ДИТЯЧІ БУДИНКИ СІМЕЙНОГО ТИПУ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА СІМЕЙНОЇ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ: АНАЛІЗ СТАНУ ЗАКОНОДАВЧОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ТЕМИ

Тема дитячого будинку сімейного типу є досить актуальною сьогодні, тому що в Україні щорічно зростає кількість дітей, які за певних обставин лишаються поза сімейним вихованням і позбавляються батьківської опіки. Однією з основних причин цього є не смерть батька чи матері. Серед дітей, які

перебувають на обліку в органах опіки і піклування, більшість – це діти, які стають сиротами при живих батьках, так звані «соціальні» сироти. Батьків позбавляли батьківських прав через асоціальні прояви, пияцтво, наркоманію, недостатню увагу до власних дітей і раніше, але останнім часом загострюються кризові явища в сім'ях, особливо неповних, багатодітних і малозабезпечених.

На необхідності сімейного виховання, як оптимальної умови гармонійного розвитку дитини, свого часу постійно наполягали видатні педагоги-гуманісти – Й. Г. Песталоцці, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський та інші. Вони доводили, що сім'я є одним із найважливіших інститутів соціалізації дитини, персональним навколишнім середовищем її розвитку, оскільки саме в сім'ї беруть початок світогляд, морально-естетичні ідеали та смаки, норми поведінки, трудові навички, ціннісні орієнтири дитини, тобто усі ті якості, які згодом становитимуть її сутність як людини. На формування дітей також впливають і характер стосунків між батьками та між батьками і дітьми, іншими членами сім'ї, ставлення батьків до праці, їхня участь у суспільному житті, їхні інтереси, моральні цінності тощо.

Дитячий будинок сімейного типу як інститут виховання дітей-сиріт є не дитячим закладом особливого типу, тобто дитячим будинком, а є по суті багатодітною сім'єю, яка забезпечує вихованцям сімейне оточення та виховання. Виховний потенціал дитячого будинку сімейного типу, як форми сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, має об'єктивні переваги перед іншими соціальними інститутами, перш за все інтернатного типу, а саме: природність процесу виховання; емоційний контакт дитини із батьками-вихователями, який базується на довірі дітей та дорослих; тривалість виховного впливу батьків-вихователів на прийомних дітей; комплексний підхід у вихованні; індивідуальний підхід до кожної дитини; взаємозацікавлений характер стосунків вихователів і вихованців тощо.

Усиновлення дітей-сиріт та встановлення над ними опіки в Україні були і залишаються пріоритетними варіантами влаштування долі дитини, залишеної без батьківської опіки. Поряд з тим провадиться робота по створенню альтернативних закладів для дітей, позбавлених батьківського піклування. У першу чергу це стосується розвитку сімейних форм влаштування таких дітей: дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей.

Зокрема, Кабінет Міністрів України своєю постановою від 22.07.2016 № 458 вніс зміни до Положення про дитячий будинок сімейного типу та Положення про прийомну сім'ю. Внесені зміни передбачають забезпечення діяльності дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї у разі їх переміщення до іншої адміністративно-територіальної одиниці, наприклад, у зв'язку зі зміною місця роботи батьків, покращенням житлових умов, купівлею або отриманням у спадок будинку, квартири, необхідністю лікування батьків або дітей тощо.

Також ідеться про недопущення одночасного застосування в дитячому будинку сімейного типу або прийомній сім'ї різних форм влаштування дітей. З метою забезпечення належного виконання покладених на батьків-вихователів функцій, законодавством чітко передбачено, що загальна кількість дітей у дитячому будинку сімейного типу не повинна перевищувати

10 осіб, враховуючи рідних. І це дуже важливо, адже велика кількість дітей (понад 10 осіб) у дитячому будинку сімейного типу може призвести до негативних наслідків: батьки можуть швидко «вигоріти», а діти не отримають повноцінної уваги, догляду та виховання.

Ще один важливий аспект, передбачений змінами до Положень, стосується надання батьками-вихователями, прийомними батьками у разі прийому до дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї нових вихованців довідки про доходи сім'ї за останні шість місяців (без урахування державної соціальної допомоги на дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) службі у справах дітей за місцем проживання чи перебування.

На жаль, не поодинокими є випадки, коли батьки-вихователі, прийомні батьки після створення таких сімей не працюють і використовують державну соціальну допомогу не на дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а на утримання своїх родин. Після вищезазначених законодавчих змін можна сподіватись, що подання довідки про доходи дозволить ретельніше контролювати ситуацію та забезпечити використання державної соціальної допомоги виключно на потреби дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Отже, розширення мережі дитячих будинків, як необхідна умова захисту прав дітей, позбавлених рідних батьків, на сімейне виховання, потребує формування системи спеціалізованих соціальних служб, орієнтованих на підготовку, підтримку та соціальний супровід сімейних форм опіки над дітьми-сиротами, а це, в свою чергу, потребує впровадження науково-методичних розробок щодо основних положень і вимог реалізації такого виду діяльності. Правове регулювання правовідносин у сфері дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей потребує постійного вдосконалення та контролю з боку соціальних служб у справах дітей за місцем проживання чи перебування та Міністерства соціальної політики України.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 21-22.
2. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – № 6.
3. Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р.
4. Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р.
5. Про внесення змін до Положення про дитячий будинок сімейного типу та Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р.